

pulátorként dolgozó függesztőszerkezettel kell ellátni, amellyel a traktorhoz viszonyítva bármilyen ponton lehet majd munkát végezni. Hidraulikus hajtással elképzelhető lesz két vagy több fúrófejnek egy nagyobb teljesítményű traktorról történő egyidejű üzemeltetése is. Ehhez azonban a hidromotorok tökéletesítése, s főleg költségeinek csökkentése szükséges.

A további távlati fejlesztési feladat a gödőrfúró kezelőinek kényelmével kapcsolatos. Ma egy-egy gödör kifúrásához, s a traktor átállításához a kezelő 8—15 mozdulatot végez, ami napi 1000 gödör esetén rendkívül kimerítő. Ezért foglalkozni kell majd a gödőrfúrásnál is több vezérlési mozzanat robotberendezésben való összevonásával. A jövő traktorait valószínűleg el fogják látni az automatika olyan elemeivel is, amelyek lehetővé teszik az ilyen — ismétlődő — műveletek előzetes programozását, s a munka különböző viszonyoknak megfelelő (hálózat, talaj stb.) kényelmes elvégzését.

Mindkét fejlesztési szakaszban foglalkozni kell majd a gépek műszaki színvonalának és megfelelő kivitelének összehangjával. A modernebb, esztétikailag hatásosabb formájú gépek a későbbi piaci lehetőségek szempontjából sem lesznek közömbösek. Az e téren végzett kezdeményezések egyikét a mellékelt ábra mutatja be. Ezért a függesztett gödőrfúrók fejlesztésének a műszaki tökéletesítés mellett a forma korszerűsítésének irányába is kell tartania.

Д-р Сенеши Л.: КОРОТКОЕ ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За последние семь лет в Венгрии навесные ямокопатели в значительной степени усовершенствовались. На последних международных сравнительных испытаниях СЭВ-а ямокопатели венгерского производства, типа ЭГ-800 отвечали наилучшим образом требованиям. Испытания проводятся по многим показателям: по прочности, по качеству работы и по эксплуатации. Дальнейшее усовершенствование навесных ямокопателей будет проводиться в направлении повышения эксплуатационных качеств, т. е. надежности, срока службы и получения более высоких экономических показателей. В перспективе нужно заниматься возможностью применения гидравлического привода и частичной автоматизацией работ.

Dr. Szepesi L.: WELCHE RICHTUNG NIMMT DIE WEITERENTWICKLUNG DER HÄNGE-ERDLOCHBORER?

Die Vervollkommnung der Erdlochbohrer stieg in Ungarn während der letzten 7 Jahren beträchtlicher Weise an. Als beste erwies sich bei der letzter RGW Überprüfung das ungarische „EG-800“ Fabrikat. Die Brauchbarkeitsprüfung der Lochbohrer erfolgt nach zahlreichen Festigkeits-, Arbeitsqualitäts- und Betriebsgesichtspunkten. Die Vervollkommnung erzielt höhere Betriebssicherheit, Lebensdauer und Rentabilität. Zukünftig müssen auch hydraulische Antriebsmöglichkeiten, partielle Automatisierung befasst werden.

Gondolatok

a fagyártmányüzemek műszaki-gazdasági kérdéseiről

ZÁGONI ISTVÁN

A fagyártmánytermelés széles körű kibontakozását elsősorban annak jövedelmezősége, a fagyártmánytermelő kisüzemek kedvező telepítése, egyszerű kivitelezése, valamint felszerelése és a viszonylag egyszerű választékok termelése segítette elő. Az erdőgazdaságok ilyen irányú tevékenységének gyorsütemű fejlesztését az is szükségessé tette és bizonyos mértékig elősegítette, hogy az ötvenes évek elején a nagymúltú, hosszú távlatokban dolgozó erdőgazdálkodás és a gyors fejlődést igénylő, s így rövid periódusokban gondolkodó faipar elhatárolódása következett be. Ezen elhatárolódás következtében az iparban bizonyos választékok termelését mellőzték, mert nem volt kifizetődő (szállítás, kis volumen, munkaigényesség), a nyersanyag iránti minőségi és méreti igényeket termelési okokból fokozták, több kisebb fűrészüzemet leállítottak (Tölöspusztá, Tapolca, Csömödér stb.). Mindezek eredményeként átmenetileg az adott viszonyok között egyébként lehetséges szintű faellátásunk, valamint a választék-

bővülés nem alakulhatott összhangban a népgazdaság egyéb területeinek fejlődésével és nem lehetett biztosítani a faiparban kialakult felfogásnak megfelelően a nagyüzemi viszonyokkal összehangolt gazdasági eredményt sem az erdőgazdaságokban rendelkezésre álló ilyen faanyag feldolgozása által. Ebben a helyzetben több olyan faterméket kellett importálni, amelyet megfelelő feldolgozással és helyettesítéssel hazai forrásból is fedezni lehetett volna.

Az így kialakult feszültség feloldása csak az erdőgazdaságok által kialakított kis fafeldolgozó üzemek létrehozásával és széles körű megvalósításával vált lehetővé. E tevékenység kifejlesztésének eredményeként az utóbbi években már közel 500 em³ faanyagot dolgoztak fel évente, s mintegy 500 millió Ft termelési értéket és mintegy 80 millió Ft üzemi nyereséget produkáltak régi áron számolva. Ennél azonban sokkal nagyobb a faellátásunkban jelentkező népgazdasági haszon, miután döntően olyan faanyag feldolgozása vált lehetővé, amely eddig ipari célra nem nyert hasznosítást. Ez a feldolgozási mód jelentősen hozzájárult az iparifa-kihozatal emeléséhez is, amelyet 1965-ig az 1955. évihez képest 17,6%-kal sikerült növelni.

A népgazdaság egyes ágazatainak soronlevő fejlesztésével összefüggő igények változása (bányászat, építészet stb.), a természetes állapotú faanyagok iránti kereslet növekedése (belső építészet, faépületek stb.), a nyersanyagtermelő erdőgazdaságok és az elsődleges fafeldolgozás szükségszerű szorosabb kapcsolódása, az elhatárolódás nemzetközi viszonylatban is tapasztalható megszüntetésének keresése (EGB Kollokvium az erdészeti ipar integrációjáról 1967. február, Genf), valamint az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésénél fokozottan előtérbe kerülő nyereségtömeg növelésében rejlő érdekelttség időszerűvé tette a fagyártmánytermelés kérdésének ismételt elemzését és a továbbfejlesztés lehetőségeinek vizsgálatát. A kérdés időszerűségét az a körülmény is igazolja, hogy az elkövetkező időszakban a hazai termelésű faanyag szerepe, jelentősége is megnövekszik, ebből a fontos nyersanyagból is fokozatosan elindulunk az önellátás felé. Az eddigi céltudatos erdőgazdasági politikánk hatása csak a magasfokú hasznosítás és élenjáró technikai színvonalú feldolgozás (cellulóz, farost, faforgács stb.) megvalósítása által bontakozhat ki teljes egészében, de mindenesetre hosszabb 10—15 éves periódusban. Ezeknek a nagyösszegű beruházásokat igénylő feldolgozó üzemeknek a megvalósításáig a fagyártmányüzemekre különösen nagy, de ezt követően is jelentős feladat hárul, amelyre a megfelelő műszaki-gazdasági intézkedések megtételével fel kell készülni és biztosítani kell ezáltal a nagyobb választékot, valamint a hazai termelésű faanyag eddiginél is szélesebb körű, gazdaságos hasznosítását.

A jelenlegi helyzet, annak kialakulása és jellemzői

A fagyártmánytermelő üzemekben országosan ma már a fűrészipari vállalatok évi termelésének mintegy 80%-át elérő mennyiségű anyagot dolgoznak fel. A fejlődésre jellemző, hogy 1956-ban 93 350 m³-t, jóformán a teljes mennyiséget kézi úton, míg 1965-ben 485 000 m³ faanyagot, majdnem a teljes mennyiséget gépi úton dolgozták fel.

A felhasznált alapanyag méret és fafaj szempontjából igen változó. Így 1965-ben az alábbiak szerinti megoszlást találjuk:

6—15 cm átmérőjű	42%	0,4—0,9 m hosszú	8%
16—20 cm átmérőjű	36%	1,0—1,5 m hosszú	75%
21-nél vastagabb átmérőjű	22%	1,6—2,0 m hosszú	17%
	100%		100%

Viszonylag jelentős a hossztolásból visszamaradó vastagfa mennyisége.

A kis üzemek létjogosultságát a fafaj szerinti megoszlás is alátámasztja, hiszen 95%-ban lombos faanyagot dolgoznak fel, amelyre az egyedi megmunkálás sokban jellemző. A fafaj szerinti megoszlás az alábbi volt:

Bükk	8%	Tölgy	25%
Egyéb lombos	13%	Akác	27%
Fenyő	5%	Csertölgy	22%

E nyersanyag nagy részét korábban csak tüzelési célra lehetett hasznosítani.

A termelt választékok majdnem kizárólag fűrészelt termékek, amelyek a rendelkezésre álló nyersanyag adottságai miatt természetesen csak kisebb technikai kihozattal termelhetők. Az 1965-ös évben a termékösszetétel az alábbiak szerint alakult:

különféle bányászati célt szolgáló termékek (bányadeszka, — dorong — bordafa stb.)	55%
különféle mezőgazdasági célt szolgáló termékek (szőlőkaró, me- zőgazdasági építőfa, láda stb.)	22%
parkett-friz (normál és mozaik)	9%
különféle bútorigipari célt szolgáló termékek, kisvasúti talpfa	2%
fűrészelt ceruzafa és egyéb	10%
	<hr/> 100%

több mint 300 000 m³ összmenyiségben.

A telepítés és nyersanyagellátás döntő mértékben befolyásolja az üzemek gazdaságosságát, mivel közismert tény a viszonylagos magas szállítási költség, a faanyag nagy terjedelme és a gyengébb útviszonyok miatt. Az üzemeket helyes a gravitációs centrumokba telepíteni, ahol rendszerint az üzemeltetéshez szükséges egyéb feltételek (energia, továbbszállítási lehetőség, munkaerő stb.) is könnyebben biztosíthatók. A volt erdőgazdasági műszaki fejlesztési osztály 1965. évi felmérése alapján a működő 172 fagyártmányüzemből részben vagy egészében korszerűsített 79, korszerűsítésre váró 56, megszüntetendő 37 volt és ugyanakkor 21 új üzem felállítását javasolták az erdőgazdaságok. Ebből is megállapítható, hogy a gyorsütemű fejlődés eredményeként viszonylag elég sok olyan üzem létesült, amelyek rossz telepítése hamar beigazolódott. A telepítés általános műszaki-gazdasági megfontolása még kis üzemek esetén sem hagyható figyelmen kívül. Itt kell említést tenni a telephelyen belüli elrendezés kérdéséről, amelynek még ilyen kis üzemek esetében is mindig technológiai megfontoláson kell alapulni. A legtöbb hibát talán ebben a vonatkozásban találjuk, így nincs figyelembe véve a megmunkálás sorrendisége, a gépek elhelyezése, az anyag áramlása stb., amelyek gazdasági kihatása mind igen jelentős. Az üzemekből kereken 80 van vasúti rakodón és 90 egyéb helyen elhelyezve.

Fontos szempont a nyersanyag beszállítási távolsága, amelyet több év átlagában vizsgálva azt találjuk, hogy a feldolgozott összes faanyag mennyiségének 35%-a 1—10 km-ről, 45%-a 11—20 km-ről, 13%-a 21—30 km-ről és csak 7%-a került 31 km-nél távolabbról beszállításra. Az anyag legnagyobb részét tehergépkocsin vagy tengelyen szállítják be az üzemekbe.

A kapacitás és munkaerő helyzete igen változó, miután az általános törekvés a helyileg összegyűjthető faanyag feldolgozása.

Az egyes kapacitáskategóriák a következők szerint oszlanak meg:

— 500 m ³ /év	9 ⁰ / ₀
501—1000 m ³ /év	26 ⁰ / ₀
1001—2000 m ³ /év	35 ⁰ / ₀
2001—3000 m ³ /év	13 ⁰ / ₀
3001—4000 m ³ /év	7 ⁰ / ₀
4001—5000 m ³ /év	4 ⁰ / ₀
5001— m ³ /év	6 ⁰ / ₀
	100 ⁰ / ₀

Az évi átlagos munkáslétszám alapján azt találjuk, hogy:

— 5 főt az üzemek	30 ⁰ / ₀ -ában
6—10 főt az üzemek	40 ⁰ / ₀ -ában
11—15 főt az üzemek	9 ⁰ / ₀ -ában
16—20 főt az üzemek	7 ⁰ / ₀ -ában
20— főt az üzemek	14 ⁰ / ₀ -ában

foglalkoztatnak. A 10 főnél magasabb átlagléltszám a kétműszakos üzemeltetés következménye.

A szociális ellátottság, valamint a megfelelő munkavédelmi berendezések, ideértve a porelszívókat is, biztosítása igen fontos, sajnos ezen a területen is van még jogos igény.

A gépi berendezés és felszerelés viszonylag egyszerű, a legjelentősebb gép a szalagfűrész, majd a körfűrész. Van néhány keretfűrész (függőleges és vízszintes), valamint újabban parketta és néhány asztalosipari, illetve egyéb speciális célgép. Egyes üzemekben kisebb targoncák, gumihevederes szállítószalagok, fűrészpenge élezők is találhatóak. Az eddig termelt választékokat tekintve ezek az eszközök lényegében kielégítőnek mondhatók, de kiegészítés nélkül már nem alkalmasak újabb, magasabb készütségi fokú választékok termelésére. Nem tekinthető kielégítően megoldottnak a technológiai kapcsolatokat biztosító mechanizmusok kérdése sem, melyből kifolyólag sok a belső anyagmozgatás.

Az építészeti megoldások igen változók, a jellemző az egyszerű, de a célnak jól megfelelő, legtöbb esetben vasvázas téglafalás épületek alkalmazása (Magasbakonyi, Szombathelyi ÁEG stb.). Találhatóak igen primitív, a célnak egyáltalán meg nem felelő épületek, ezek azonban mind szanálásra vannak tervezve, de vannak olyan új tervezésű üzemek is (Bőszénfa, Nógrádverőce, Nyírbátor stb.), amelyek építészeti megoldása szükségtelenül költséges vasbetonszerkezeteket, homlokzati megoldásokat stb. tartalmaz. Nem egy esetben üzemeltetési szempontból olyan hátrányos a megoldásuk, hogy csak az egészségre ártalmas körülmények (huzathatás) között lehet dolgozni bennük.

A belső úthálózat legegyszerűbb kiépítése is hiányzik a legtöbb helyen, s ez nehezíti az anyagmozgatás megfelelő megoldását.

Az üzemek létesítésére 1960/61-ig, ameddig 95⁰/₀-át üzembe helyezték, fordított összegek figyelembevételével 1 m³ termelő kapacitást, 1959. I. 1. árakon számolva 70 Ft-ból valósítottak meg. Az 1965. körül tervezett, költséges építészeti megoldások esetében ez az összeg 280 és 470 Ft/m³ között váltakozott.

A jövedelmezőség jónak tekinthető még ilyen egyszerű késztermék választékok termelése esetén is. Korábban megállapítást nyert, hogy a leggazdaságosabban a 2—4000 m³/év kapacitású fagyártmánytermelő üzemek dolgoznak, így tehát ezek kifejlesztése indokolt.

A jelenlegi helyzetre vonatkozókat összefoglalva tehát megállapítható, hogy a fagyártmányüzemek

- igen jelentős eredményt értek el a hazai faanyag fokozottabb hasznosításának biztosításában, javítva faellátásunkat,

- az eddigi választék igénynek megfelelően termeltek,
- műszaki és szociális felkészültségük (épületmegoldások, technológiai kérdések, anyagmozgatás stb.) átlagban nem érte el a kívánt színvonalat.

Soronkövetkező egyes kérdések, feladatok

- A jelenlegi helyzetben abból kell kiindulnunk, hogy
- az üzemek egy jelentős részét korszerűsíteni, vagyis megfelelő műszaki állapotba kell hozni, egy másik részét meg kell szüntetni, illetve újak létesítését kell megfontolni,
  - az eddig viszonylag állandó összetételű késztermék választékok nem egy esetben rövidebb periódusban fognak megváltozni, elsősorban a helyi igények változása, valamint új felhasználási területek feltárása alapján,
  - az új árrendszer biztosította lehetőségek, valamint a helyi igények magasabb készültségi fokú választékokkal történő kielégítése jelentős gazdasági eredmény elérését teszi még lehetővé, miáltal a fa számos területen versenyképessé válik.

Mindezek megfelelő műszaki színvonalon és annak következményeként megfelelő gazdaságossággal történő megvalósítását *a technológiai megfontolásokon alapuló műszaki felszereltség fokozásának eredményeként* lehet biztosítani. Ezt a műszaki fejlesztési tevékenységet szakaszosan célszerű elvégezni, célul tűzve ki minden esetben egy-egy újabb termék, vagy termékcsoport termelési lehetőségének megteremtését.

A rendelkezésünkre álló nyersanyagféleségek figyelembe vételével újabb és újabb felhasználási területeket kell megkeresnünk, számolva azzal, hogy a természetes állapotú faanyag tulajdonságai mennyire előnyösek, szöveti szerkezete milyen változó díszítő hatású és hogy a növekvő vasbeton, acél és műanyag egyik ellensúlyozója s így versenytársa éppen a faanyag. Éppen ezért egyre szélesebb körben alkalmazzák az előbbi anyagokkal kombináltan, elsősorban azok takarására. Példaszerűen megemlítek néhány olyan területet, ahol további felhasználás, újabb választékok termelése lehetséges:

építészeti területén (hétvégi házak, mezőgazdasági épületek stb. szerkezeti anyagaként, esetleg ragasztott kivitelben, belső építészeti anyagként, különféle burkolási, tételhatárolási, álmennyezeti stb. célra), háztartási faáru (egyszerűbb eszközök, rácsok, nyelek, tartók, ülőkék stb.), camping célt szolgáló berendezések, eszközök (kerítéselemek, kerti pergola elemek stb.),

barkácsoló mozgalom faalapanyag ellátása stb.

Az elmondottakat figyelembe véve tekintsük át a műszaki felszereltség növelését biztosító berendezéseket, gépeket technológiai megfontolás alapján.

A *szárítás* kérdésének megoldása az egyik legfontosabb előfeltétele annak, hogy magasabb készültségi fokú minőségi termékeket lehessen előállítani. Kétségtelen, hogy megfelelő készletekkel hosszabb idő alatt természetes úton is biztosítani lehet a megmunkáláshoz szükséges szárazsági fokot, de annak pénzügyi kihatásai hátrányosak. Ma már a legfejlettebbnek és egyben a leggazdaságosabbnak a kombinált megoldást kell tekinteni, mivel az első, viszonylag gyors nedvesség leadású periódusban gazdaságosabb mesterséges úton, majd azt követően természetes úton végezni a szárítást. A felhasználási célnak megfelelő végső szárazsági fokot azonban mindig mesterséges úton célszerű biztosítani. A fagyártmányüzemek céljaira legjobban az egyszerűbb falazott, vagy a gyárilag elkészített kamrás rendszerűek felelnek meg.

Itt kell megemlítenem a fűrészelt termékek szakszerű máglyázásának, valamint azok takarásának fontosságát a faanyag védelme szempontjából. Nem kell

feltétlenül költséges színek létesítésére törekedni, megfelelőnek bizonyul egyszerűbb takaróanyag és valamilyen házilag elkészíthető oldható (kötést biztosító) rögzítő (pl. az Oberkamp-féle) használata is. Tudatosítani kell, hogy egy már nagyobb értéket képviselő jelentős élmunkaráfördítást tartalmazó terméket sokkal nagyobb gondnal kell kezelni, mint ahogy azt ma általánosságban teszik fagyártmányüzemeinkben.

A *különféle megmunkáló gépek (gyalu-, eszterga-, marógépek stb.)* beállítása is fokozatosan napirendre kell kerüljön, függően a gyártani tervezett magasabb készütségi fokú újabb választékok megmunkálási igényességétől. Ezeknél a gépeknél helyes törekedni a többcélúságra, de a gyártani tervezett fő választék igényeit kell előnyben részesíteni.

A gyalugépek esetében számításba vehető egyengető, vastagoló vagy kombinált gép, melyek közül előnyös az utóbbi üzemeltetése, mivel többcélú és viszonylag olcsóbb. Hátránya, hogy egyszerre csak egy művelet végzésére alkalmas, kisebb teljesítményű, átállítása bizonyos időt vesz igénybe.

A marógépeknek igen sok változata ismert, mint az asztal-, felső-, csapoló-, lánc-, fogazómarógép stb. Ezek a gépek részben sablonokkal használhatók és majdnem kifejezetten célgépeknek tekinthetők s így megválasztásuk is ennek megfelelően kell, hogy történjék.

Az esztergagépek a különféle háztartási stb. faáru gyártásában szükségesek, pl. húsvágó fatányér stb.

Egyes esetekben még csiszológépek, másolómarógépek, hosszoldógépek beállítása is indokolt lehet.

A *faanyagok ragasztásának* bevezetése igen jelentős kérdés, különösen ha figyelembe vesszük a rendelkezésre álló nyersanyag méreti adottságait. A ragasztásnak fontos előfeltétele a megfelelő szárazsági fokú és a megfelelő pontossággal történő megmunkálású anyag biztosítása. A különféle ragasztott szerkezetek felhasználási területe egyre nő, az azok előállításához szükséges eszközök viszonylag igen egyszerűek, hiszen sablonok, pillanatszorítók kellenek elsősorban. Az egyszerűbb eljárások természetesen a megfelelő műgyantaragasztók alkalmazását teszik szükségessé. Jelentős eredményeket ért el ezen a területen hazai viszonylatban a Faipari Kutatóintézet.

A *faanyagok kémiai szerekkel* történő kezelésében igen jelentős előrehaladás történt, ma már egyszerű módon és eszközökkel lehet elérni a megfelelő égéskezelést, felületi védettséget a nedvesség, fény, hő stb. behatásokkal szemben. A Faipari Kutatóintézet ilyen irányú kísérletei is eredményesek. A magasabb készütségi fokú választékok felületi kezelését nem egy esetben meg kell oldani a gyártó üzemen.

Az *üzemek anyagmozgatási viszonyainak* megjavításához elsősorban gazdasági érdekek fűződnek, azok egyszerűbb megoldására többféle lehetőség ismeretes.

A felvetett gondolatok összefoglalásaként, úgy vélem, célirányos olyan intézkedéseket kezdeményezni, amelyek eredményeként

- az arra alkalmas üzemek technológiai megfontolásokon alapuló műszaki felszereltségét tovább kell növelni és fel kell készülni a bonyolultabb megmunkálást igénylő termékek gyártására;
- a helyi igények széles körű felmérésével, újabb felhasználási területek feltárásával biztosítani kell a népgazdaság — ezen belül mindenekelőtt a lakosság — szükségleteinek, igényeinek fokozottabb kielégítését és ezen keresztül a meglévő faanyag jobb hasznosítását, az üzemek jövedelmezőségének növelését.

172 завода древесных изделий лесхозов перерабатывают такое количество древесины, которое составляет почти 80% размера ежегодно перерабатываемой лесопильно-промышленными предприятиями древесины. Таким образом заводами лесхозов вносится большой вклад в дело более полного использования древесного сырья. Но большинство заводов надо модернизировать, чтобы они стали способными выпускать такие изделия, производство которых требует более развитой технической оснащённости производства. Это требование выдвигается новой системой управления экономикой, которой предусматривается удовлетворение местных нужд на более высоком уровне, а также расширение области использования древесины.

Zágoni I.: BETRACHTUNGEN ÜBER DIE TECHNISCHEN UND WIRTSCHAFTLICHEN FRAGEN DER MASSEBEDARFSGÜTERPRODUKTIONSBETRIEBE.

Die 172 Massenbedarfsgüterwerke der Staatlichen Forstwirtschaftsbetriebe bearbeiten jährlich nur um etwa 20% weniger Holz, als die Sägewerke. Dadurch tragen sie in einem bedeutendem Masse zur besseren Ausnutzung der heimischen Holzvorräte bei. Viele Betriebe sollen aber modernisiert werden, um auch zur Erzeugung von Produkten höherer Qualität geeignet zu sein. Dies erfordern im neuen ökonomischen System die Bestrebung zur befriedigenden Deckung des örtlichen Bedarfs sowie die stets zunehmenden Verwendungsmöglichkeiten des Holzes.

Az erdőhasználat fejlesztésének feladatai az új gazdaságirányítási rendben

BENEDEK ATTILA

Az erdőhasználat az erdőgazdálkodás jövedelmezőségét leginkább befolyásoló termelési ágazat. Az állami erdőgazdaságok 1950. évi 2 639 900 m³-es bruttó fakitermelése szinte állandóan emelkedve az 1965/66. gazdasági évben 3 537 344 m³-t ért el. Néhány év múltán 1980-ban számítani lehet a 7,1 millió m³-es évenkénti bruttó fatömeg kitermelésére. — A fakitermelés volumene 15 év alatt tehát csak mintegy 1/3-dal emelkedett, most pedig rövid időn belül az 1965/66. évi fatömeg kétszeresét kellene kitermelnünk. Ez a rohamos és nagyarányú felfutás a gépek és a munkások számának egyszerű megkétszerezésével több okból nem érhető el. A mennyiségi fejlesztésen túl minőségi fejlődésre is szükség van. S e fejlődésnek sokirányú egyéb feltételei is vannak.

A fakitermelés fejlesztését azonban nem a korábbi gazdaságirányítási módszerekkel, hanem az új gazdasági mechanizmus rendszerében kell megvalósítani. A fejlesztés kiterjed a fahasználatok tervezésére, végrehajtására és az értékesítésre is. Ezeket a szempontokat egymástól elválasztani, elválasztva tárgyalni nem lehet.

Fentiek előrebocsátásával most már néhány fontosabb, általános kérdést is részletesebben megvizsgálhatunk. Mivel az erdőhasználati, s ezen belül döntően a fahasználati tevékenység leginkább befolyásolja az erdőgazdálkodás jövedelmezőségét, e tekintetben kell néhány kérdést elemezni. A jövedelmezőség, vagyis a vállalati tevékenység eredménye (nyereségessége avagy veszteségessége) elsősorban és főképpen a fahasználatok során előállított termékekből elért nettó árbevételek mértékétől és a termékek előállítására fordított költségek mértékének alakulásától függ.

Az eredmény javulhat úgy, hogy

a) változatlan árbevétel mellett csökken az önköltség,

b) változatlan önköltség mellett növekednek az árbevételek, s úgy is, hogy

c) mind az árbevétel, mind az önköltség változik, de az árbevételek és az önköltség közötti különbség előnyösen növekedik.

Ezt az alapvető szempontot nem téveszthetjük szem elől sem az üzemi tevékenységgel, az oktatással és a kutatással, sem pedig a tervezéssel, a végrehajtással és a realizálással, valamint a gépesítéssel, a kitermelt fatömeg növelésével kapcsolatosan.

Az üzemeinkben még mindig elég általános szemlélet a fakitermelés színvonalát az iparifa kihozatali százalékkal mérni. Ez a mutatószám adott vágástervezési és végrehajtási (tényszám) adatoknak az összehasonlítására jó, azonban vágások, erdészetek, erdőgazdaságok fahasználatának összehasonlítására sem azonos gazdasági évben, sem a gazdasági évek közötti fejlődés vizsgálata szempontjából nem alkalmas, elsősorban a heterogén állományösszetétel, választékösszetétel és a faállománytól független más tényezők miatt. Mivel az új gazdasági mechanizmus olyan tényezőket is hozott, mint például a feladóállomási ár, a mozgó árrendszer, célszerűnek látszik az említett tényezők hatását összefoglaló olyan mutató felhasználása, mely közvetlen mérleget tesz lehetővé az adott vágás, erdészet, erdőgazdaság, fafaj, választék stb. tekintetében. Erre legalkalmasabbnak látszik egy olyan mutató, melynek számlálója az iparifa elért, vagy elérhető nettó árbevétele (mondhatjuk úgy is, hogy termelési értéke), nevezője